

C O N S P E C T V S T O T I V S O P E R I S.

LIBRI PRIORIS

CAPVT I.

De fine studii theologici.

§. I. Operis partitio.	pag. 1
II. Methodi in studio theologico necessitas; in quo generatim consistat?	2
III. Finis studii theologici, & quidem proximas.	13
IV. Idem speciatim, qua singulas partes, explicatur.	14
V. Refertur scilicet ad eum cognitio, seu eruditio theologica.	ibid.
VI. itemque sapientia.	18
VII. ut & prudentia.	22
VIII. Falluntur, qui solam eruditionem, sine sapientia, ad theologiam sufficere putant.	23
IX. Ad finem studii theologici proximam etiam vita sanctitas integritasque spectat.	ibid.
X. Finis ultimus studii theologici.	24
XI. Intentio, finem istum consequendi, debet esse seria.	25
XII. Aberrant hic a recto tramite, qui in ipsa rerum diuinarum cognitione subsistunt.	26
XIII. Aut eruditionis laudem, gloriamque quaerunt.	27
XIV. Aut, vita huius sustentationi Theologiam inscribere volunt.	28

CAPVT II.

De theologiae cultore eiusque indole ac virtutibus.

§. I. Fine rite constituto, quisque de viribus suis dispicere debet	29
II. In hisce explorandis tum naturalia, tum spiritualia dona in censum veniunt.	ib.
III. Dona naturalia ratione intellectus quaenam sint?	ibid.
IV. Iudicii in studio theologico necessitas.	30

D, BVD. ISAGOGE.

§. V. Itemque ingenii, speciatim sic dicti;	32
VI. Vt & memoriae.	33
VII. Diuersi in hisce omnibus obseruandi sunt gradus.	34
VIII. Quid factu opus, si defectus in iis deprehendatur?	35
IX. Defectus quandoque corrigi possunt, praecipue exercitatione.	36
X. Characteres ingenii ad theologiam apti.	37
XI. Dona naturalia ratione voluntatis.	39
XII. Corporis atque externorum quousque hic habenda ratio.	41
XIII. Ad naturalia dona accedere debent spiritualia.	42
XIV. Ea scilicet, quae theologiae cultoribus cum omnibus Christianis sunt communia, simul tamen, ad finem studii theologici consequendum, eos aptos reddunt.	ibid.
XV. Quenam ea sint, tum intuitu intellectus, tum intuitu voluntatis.	44
XVI. Male sibi consulunt, qui iis destituti, in proposito theologiae operam nauandam, pergunt.	46

CAPVT III.

De mediis, quibus theologiae habitus comparatur.

§. I. Media, quibus finis studii theologici obtineri potest, summatim indicantur.	47
II. Primum inter ea locum merito tenet oratio; cur orandum?	48
III. Quanam obseruanda, ut recte oramus?	50
IV. Quis recte orare possit?	51
V. Quid a Deo petendum?	ibid.
VI. Quomodo orandum?	52
VII. Orationi iungenda meditatio; quid hoc nomine intelligatur?	53
VIII. Versatur circa res diuinas.	54

Bb

§. IX.

CONSPECTVS TOTIVS OPERIS.

§. IX. Praecipue prout ex scriptura sacra nobis innotescunt.	55	agendum?	pag. 94
X. Consistit in attenta consideratione; ib.	ib.	II. Summa quaedam omnium eruditionis partium animo complectenda.	95.
XI. Et cum inquisitione ac diiudicatione rerum spiritualium coniuncta est.	57	III. Linguae latinae necessitas.	97
XII. Finis, simulque fructus meditationis.	58	IV. Usus in loquendo pariter ac scribendo.	99
XIII. Necessitas eiusdem.	59	V. Linguae graecae necessitas;	104
XIV. Admunicula, scilicet auditio & lectio.	62	VI. Itemque ebraeae.	110
XV. Auditionis non temere negligenda occasio;	ibid.	VII. Literarum humaniorum, itemque philologiae nomine quid intelligatur?	128
XVI. Sed idoneus tamen quaerendus est magister.	67	VIII. De scriptorum gentilium quid censendum lectione?	131
XVII. Quaeenam eius sint virtutes?	67	IX. Deque arte critica.	133
XVIII. Officia eorum, qui ex auditione rite proficere cupiunt.	ibid.	X. Sermonis quoque habenda est ratio, ut mentis nostrae cogitationes rite exprimere queamus.	137
XIX. Auditioni iungenda est lectio; libri quotuplices; naturae, scripturae, humani.	70	XI. Huc grammatica & rhetorica, cum primis vero oratoria spectat.	138
XX. Liber scripturae cum primis in censum venit.	71	XII. De arte poetica, deque poetarum quid observandum sit lectione?	145
XXI. De libris humanis quaeenam generatim observanda?	74	XIII. Historia quatuorplex?	154
XXII. Librorum, theologiae studio inseruientium, quo pacto comparanda sit notitia?	75	XIV. Historia naturalis;	155
XXIII. Characteres boni libri.	82	XV. Historia civilis;	157
XXIV. Regulae, circa librorum lectionem observandae.	84	XVI. Historia ecclesiastica.	171
XXV. Propaedeutmata theologica, meditationi, rite instituendae, iidem inseruiunt.	90	XVII. Civilis pariter ac ecclesiasticae historiae lucem adferunt chronologia, geographia, genealogia.	ibid.
XXVI. Ad orationem & meditationem accedere debet tentatio.	ibid.	XVIII. Historia litteraria non unius est generis.	179
XXVII. Quo nomine quid intelligatur?	ib.	XIX. Alia namque est literatorum.	181
XXVIII. Quinam tentationibus sint obnoxii?	91	XX. Alia librorum.	188
XXIX. Earundem varietas.	92	XXI. Alia denique artium & scientiarum.	193
XXX. Per se ad hominum perniciem tendunt; magna tamen, si superentur, inde ad eos redundare potest utilitas.	ibid.	XXII. Ad ultimam classem spectat & historia philosophica, cuius praecipue habenda est ratio;	195
XXXI. Quo pacto, cum oratione & meditatione coniunctae, theologum faciunt?	ibid.	XXIII. Ad propaedeutmata etiam philosophia spectat, cuius, si recte tractetur, insignis in theologia usus est.	210
		XXIV. Regulae quaedam, circa legitimum philosophiae usum observandae.	213
		XXV. Inter philosophiae, & quidem instrumentalis, partes primum logices habenda est ratio.	216
		XXVI. Tum hermeneutices.	224
		XXVII. Itemque eius, quae de methodo docendi praecipit.	226

CAPVT IV.

De propaedeutmatibus theologicis.

§. I. Cur de propaedeutmatibus theologicis sit

§. XXVIII.

CONSPECTVS TOTIVS OPERIS.

XXVIII. De ontologia seu metaphysica quid observandum? 227
 XXIX. Physica, seu prima theoreticae philosophiae pars, quomodo habeat usum? 235
 XXX. De theologia naturali, seu altera philosophiae theoreticae parte. 249
 XXXI. De ethica, seu prima practicae philosophiae parte, quid observandum? 262
 XXXII. Itemque de iurisprudencia naturali. 275
 XXXIII. Ut & de prudentia tum generatim spectata, tum speciatim civili. 286
 XXXIV. De matheſeiusque usu. 294

LIBRI POSTERIORIS

CAPVT I.

De theologia thetica seu dogmatica.

§. I. Theologiae theticae seu dogmaticae nomine quid nobis veniat? 302
 II. In exoticam seu catechetica, & acroamaticam seu systematicam dispecti solent; utraque hic in censum venit. 303
 III. Systematicae theologiae origo perperam ex veteri testamento repetitur. 304
 IV. Christus quoque systematica methodo usus non est. 305
 V. Licet apostoli rudiores in primis doctrinae sacrae fundamentis instruxerint; libellos tamen catecheticos, aut systematica theologia non reliquerunt; nec symbolum apostolicum pro compendio theologico reputandum. ibid.
 VI. De saeculi primi, secundi, tertii scriptis quibusdam, quae ad theologiam systematicam referri solent. 308
 VII. An, & quousque, seculo quarto, quinto ad hanc theologiae partem quaedam facta sit accessio? 313
 VIII. Saeculo sexto per philosophiam Aristotelicam via ad theologiam systematicam munita est; saeculo autem octavo in ecclesia orientali Io. Damascenus aliquod eius specimen dedit. 318
 IX. Quo pacto tandem in ecclesia occiden-

tali cum scholastica, systematica theologia emerſerit? 321
 X. Tres scholasticorum aetates, totidemque adeo theologiae systematicae apud eos interualla. 325
 XI. Catechetica theologia sub scholasticorum regno plane neglecta. 332
 XII. Per beatum Martinum Lutherum, cum ecclesiae emendatione, restituta, & hinc diligentius culta. 334
 XIII. Systematica autem a scholasticorum vitiiis repurgata. 343
 XIV. Varia tamen eius in ecclesia nostra fuisse fata. 348
 XV. Ratio eius in ecclesia romana, & apud alios a nobis dissentientes. 363
 XVI. Propter incommoda atque abusum non statim usus theologiae systematicae reiciendus est. 380
 XVII. Diuersae theologiae theticae seu dogmaticae tractandi methodi. 383
 XVIII. Quatenus ab iis, qui eam recte docere cupiunt, observanda sint? 391
 XIX. Item ab iis, qui in ea rite proficere cupiunt? 393

CAPVT II.

De theologia symbolica.

§. I. Theologiae symbolicae nomine quid nobis veniat? 394
 II. Symbolorum origo ex scriptura sacra derivari nequit; symbolum apostolicum ab apostolis confectum non est. 396
 III. Symbola ante-Nicaena. 399
 IV. Nicaenum ipsum & Athanasianum. 402
 V. Symbola occasione controuersiarum ab Arianis motarum condita; Constantinopolitanum; quorundam veteris ecclesiae doctorum. 408
 VI. Pelagianorum symbola, item quibus Nestoriana haeresis occasionem praebuit; quaedam etiam sequentium temporum. 419
 VII. Symbola recentiora, & nostrae quidem

CONSPECTVS TOTIVS OPERIS.

	<i>dem primum ecclesiae</i>	426
§. VII.	<i>Scripta publica auctoritate concinnata, quae ad libros symbolicos quodammodo accedunt; corpora doctrinae.</i>	437
IX.	<i>Symbola ecclesiae Romanae</i>	443
X.	<i>Reformatae, aliarumque</i>	450
XI.	<i>De illis, qui symbola tum vetera, tum recentiora, nostrae praesertim ecclesiae, explicarunt, aut commentariis illustrarunt.</i>	458
XII.	<i>Quaenam sit genuina libros symbolicos interpretandi ratio?</i>	471
XIII.	<i>Symbolicis libris nec plus nec minus, quam decet, tribuendum.</i>	473
XIV.	<i>Quod & speciatim de nostrae ecclesiae libris symbolicis observandum.</i>	475
XV.	<i>Eorundem usus & abusus.</i>	476

CAPVT III.

De theologia patristica.

§. I.	<i>Quid per theologiam patristicam intelligamus?</i>	478
II.	<i>Patrum nomine quinam veniant?</i>	479
III.	<i>Eruditio patrum.</i>	489
IV.	<i>Ebraeae graecaeque linguae quousque instructi fuerint peritia; criticae artis laborarunt ignorantia; eloquentia qualis?</i>	491
V.	<i>Philosophia patrum; ecclesiici potius fuerunt, quam Platonici.</i>	493
VI.	<i>Logica eorundem; in reliquis philosophiae partibus quid ab illis expectandum?</i>	501
VII.	<i>Quid generatim de theologia patristica observandum?</i>	504
VIII.	<i>Origo & fata eius usque ad ecclesiae emendationem.</i>	505
XI.	<i>Post eam.</i>	509
X.	<i>Scripta patrum genuina a spuriiis, integra a corruptis sedulo sunt discernenda; editiones eorum.</i>	523
XI.	<i>Sine linguae graecae & latinae, itemque artis criticae peritia, nemo in lectione ac interpretatione patrum recte versabitur.</i>	531
XII.	<i>De selectu & ordine in legendis pa-</i>	

	<i>trum scriptis, quid observandum?</i>	537
XIII.	<i>Auctoritas patrum quanta?</i>	539
XIV.	<i>Abusus theologiae patristicae, itemque usus legitimus, in quo consistat?</i>	543

CAPVT IV.

De theologia morali, simulque de theologia mystica, itemque jurisprudentia diuina, & prudentia tum christiana tum pastorali.

§. I.	<i>Theologiae moralis nomine quid nobis veniat?</i>	545
II.	<i>Diversae sunt methodi theologiam moralem tradendi.</i>	ibid.
III.	<i>Fons eius praecipuus liber scripturae; quousque cum eo coniungere liceat librum naturae.</i>	551
IV.	<i>Theologia moralis patrum, & quidem trium priorum seculorum.</i>	553
V.	<i>Eorum qui seculis quarto & quinto vixerunt.</i>	559
VI.	<i>Itemque eorum, qui seculo sexto &sequentibus floruerunt, ut & scholasticorum.</i>	574
VII.	<i>Per ecclesiae emendationem theologia moralis meliorem quoque faciem recuperavit; quid exinde in ea, tum nostrates, tum reformati, tum romanenses praestiterint?</i>	582
VIII.	<i>Cum theologia morali conuenit mystica purior; impurae origo & fata ante ecclesiae emendationem.</i>	600
IX.	<i>Post eam.</i>	613
X.	<i>De iurisprudentia diuina quid hic observandum?</i>	624
XI.	<i>Itemque de prudentia christiana & pastorali.</i>	642
XII.	<i>Errores in theologia morali diligenter euitandi.</i>	646

CAPVT V.

De iurisprudentia ecclesiastica.

§. I.	<i>Iurisprudentiae ecclesiasticae nomine quid nobis veniat? an, & quousque theologiae cultoribus sit necessaria?</i>	652
	II. Ad-	

CONSPECTVS TOTIVS OPERIS.

- S. II. *Adminicula & subsidia iuris prudentiae ecclesiasticae.* 653
- III. *Origo & status ecclesiae sub Christo & apostolis: disciplinae & ordinis ecclesiastici seculo secundo & tertio, ratio; concilia, eorumque canones, horumque collectiones, indeque deriuata iuris canonici origo, eiusque in ecclesia orientali fata.* 655
- IV. *Fata eius in ecclesia occidentali ab initio seculi quinti vsque ad seculum nonum.* 672
- V. *Cum potestate romanorum pontificum jus quoque canonicum incrementa sumit; quaenam seculo undecimo ac duodecimo, vsque ad Gratianum, fata eius fuerint?* 680
- VI. *Decretalium collectiones sequenti tempore factae; seculo decimo quarto & decimo quinto potestas pontificum nutare coepit.* 688
- VII. *Rescripta euangelii luce plurimi jugum papale excusserunt; vsus tamen iuris canonici in scholis & foris protestantium remansit; immo & in eorumdem iurisprudentiam ecclesiasticam quaedam eius principia recepta.* 692
- VIII. *Fontes & principia iuris ecclesiastici ex mente romanensium.* 700
- IX. *Ex mente protestantium* 716
- X. *Ex hisce etiam limites sacerdotii & imperii, siue potestatis ecclesiasticae & ciuilibis diiudicandi sunt, de quibus saepe acriter disputatum fuit.* 721
- XI. *Itemque quaenam hierarchiae ecclesiasticae sit ratio?* 739
- XII. *Arcana dominationis pontificiae, in iure canonico latentia, recte deteguntur.* 746
- XIII. *Iurisprudentiae ecclesiasticae, ex mente protestantium spectatae, itemque iuris canonici vsus?* 752
- II. *De iis, qui scriptorum monumentorumque, ex quibus historia ecclesiastica b. u. rienda, notitiam tradunt.* 769
- III. *De historia ecclesiastica veteris testamenti, scriptoribusque eo spectantibus.* 770
- IV. *De scriptoribus, qui historiam ecclesiasticam noui testamenti uniuersam, aut amplis voluminibus aut compendiis complexi sunt.* 787
- V. *De iis, qui singulas historiae ecclesiasticae noui testamenti partes illustrarunt.* 802
- VI. *Possunt quoque historias ecclesiasticae noui testamenti certa constitui interualla; primum a Christo nato vsque ad Carolum magnum.* 844
- VII. *Alterum interuallum a Carolo magno vsque ad ecclesiae emendationem; historiae ecclesiasticae Germaniae in eo praecipue habenda est ratio.* 831
- VIII. *Tertium interuallum ab emendatione ecclesiae vsque ad nostra tempora; in eo ad historiam reformationis ecclesiae cum primis respiciendum.* 836
- IX. *Status praesentis ecclesiae neutiquam negligenda consideratio.* 848
- X. *Historia ecclesiarum particularium quousque hic in censum veniat?* 849
- XI. *Cautiones in historiae ecclesiasticae tractatione obseruandae.* 850

CAPVT VII.

De theologia polemica.

- S. I. *Theologiae polemicae nomine nobis quid veniat? eius necessitas.* 854
- II. *Vt omni tempore fuerunt, ita & semper existerunt, qui illis se opponerent; quod & in veteri testamento a prophetis, in nouo a Christo & apostolis factum.* 856
- III. *Theologia polemica parum scriptorumque ecclesiasticorum seculi secundi & tertii.* 860

CAPVT VI.

De historia ecclesiastica.

- S. I. *Quid per historiam ecclesiasticam intel-*

CONSPÉCTVS TOTIVS OPERIS.

IV. <i>Quarti, quinti & sexti;</i>	896	III. <i>De libris sacris veteris testamenti, eorumque historia quid observand.</i>	1253
V. <i>Septimi, octavi, & noni;</i>	951	IV. <i>Itemque de libris novi testamenti.</i>	1286
VI. <i>Decimi, undecimi & duodecimi.</i>	973	V. <i>Versiones principuae veteris testamenti; paraphrases chaldaicas; versio graeca septuaginta interpretum; syriaca novi testamenti.</i>	1311
VII. <i>Decimi tertii, decimi quarti & decimi quinti.</i>	989	VI. <i>Latinae versiones, speciatim vulgata</i>	1331
VIII. <i>Alia ut ecclesiae, orbisque literati, ita & theologiae polemicae seculo decimo sexto orta est facies; quinam ex nostratribus in hac theologiae parte laudem quamdam consequuti sint?</i>	1030	VII. <i>Inter versiones in linguas, in Europa hodie usitatas, ad germanicas, & inter has ad eam, quam beatus Lutherus dedit, cum primis respiciendum</i>	1341
IX. <i>Itemque ex romanae pariter ac reformatae ecclesiae additis.</i>	1081	VIII. <i>Patres trium priorum seculorum, qui in scripturae explicatione elaborarunt</i>	1372
X. <i>Quinam speciatim in certis controuersiarum generibus, observandi sint?</i>	1157	IX. <i>Seculi quarti, quinti & sexti.</i>	1382
XI. <i>Ut abusus theologiae polemicae evitetur, caute in ea, atque circumspecte incedendum.</i>	1238	X. <i>Quaenam seculo septimo & sequentibus, usque ad ecclesiae emendationem, theologiae exegeticae fuerit ratio.</i>	1417
CAPVT VIII.		XI. <i>Fata eius apud Iudaeos.</i>	1433
De theologia exegetica.		XII. <i>Melior apud christianos, post literarum bonarum resurrectionem, & ecclesiae emendationem, facies.</i>	1453
§. I. <i>Theologiae exegeticae nomine quid intelligatur?</i>	1240	XIII. <i>Caute in exegeticae theologiae studio versandum, ne sine, qui nobis constitutus esse debet, excidamus.</i>	1549
II. <i>Viam ad illam pandunt, tum qui de ratione interpretandi scripturam sacram praecipiunt, tum qui historiae eius inserviunt.</i>	1241		